

deosku svećeničku ascezu: siromaštva, čistoće i poslušnosti! Za osobni život molitve usredotočen u Euharistiji. Za apostolsku revnost za spasenje svijeta po duhovnom radu. Po studiju i temeljitom propovijedanju, po ispovjedničkoj službi...

Potrebno je i više svećenika u tom svetom poslu. Stariji izumiru, a mlađih malo dolazi. Za nove svećenike, za njihova zvanja i odgoj dužni su voditi brigu ne samo svećenici, nego i vjernici! Svako je zvanje posebna milost. Zato će se redovito moći razviti jedino u potpuno kršćanskoj sredini. Samo tako se možemo nadati uspjehu u radu u svijetu, koji će možda postati još poganskiji!

Da rastumači brojna obećanja u prvim vijekovima kršćanstva, Bergson je govorio za svećenike i glasnike Kristove: »Samo njihovo postojanje je-poziv!« Krist i sada pozivlje: »Budite moji svjedoci!« Evanđeosko i katoličko svjedočanstvo istodobno je i kvasac i sô i svjetlo i jedinstvo. Treba se zagledati u Kristovu poruku, u iskustvo Crkve, u primjere apostola i mučenika. Svako svjedočanstvo je zračenje Kristove svetosti. Apostol, koji ne ide za svetošću, ne će postići uspjeha. Istinita je riječ Leona Bloy-a: »Samo je jedno žalosno, a to je što nema svetaca!«

Dr Srećko BOŠNJAK

P S A L A M 149

Naslov: Aleluja.

Prema našem mišljenju naslov nam kaže da je psalam pjesma zahvalnica Jahwehu, sastavljena nakon povratka.

Od auktora jedni drže da je spjevan za vrijeme Ezdre ili Nehemije, a drugi za vrijeme Makabejaca, i da slavi pobjedu Božjeg naroda nad njegovim neprijateljima u dotično doba.

Vaccari dijeli psalam u dva dijela. U prvom (1—4) se govori o svećanoj službi Božjoj u hramu, a u drugom (5—9) o borbi koju istodobno vodi Božji narod s poganskim neprijateljima, pa bi se zato psalam, prema njegovu mišljenju, mogao staviti u Nehemijino doba (Neh. 4, 16—18) ili u ono Makabejsko (I Mak. 4, 54). — O. c. 586. — Slično mišljenje zastupa i Novi Psaltir (o. c. 310). Makabejsko je doba predložio već B. Duhm u svoje vrijeme (o. c. 484).

Castellino je mišljenja da je bio spjevan u isto doba u koje je bio spjevan i ps. 146 (147), tj. u doba Ezdre i Nehemije. I naš O. Petar Vlašić na temelju mnogih auktora starijih i modernijih draži da su psalmi 146-150 (147-150) bili spjevani u to doba kao pjesme zahvalnice za oslobodjenje od babilonskog sužanjstva (o. c. IV 232).

Weiser predlaže jednu treću mogućnost. Psalam bi bio sastavljen za svečanost Yahweha-Kralja tamo negdje u doba prije sužanjstva. Narod bi u toj prigodi pravio slavlje za spas od pogana i za pobjedu nad njima (o. c. 581). Za istu su zamisao bili već Schmidt i Mowinckel.

Ima i onih koji daju psalmu isključivo eshatološko značenje, koji naime tvrde da psalmista ima pred očima duhovnu pobjedu ostataka Izabranog naroda nad poganskim svijetom koji se dolaskom kršćanstva rasuo i postao kršćanskim; ili da ima jednostavno u vidu konačnu idealnu pobjedu Božjega naroda nad svim poganima (Gunkel, Herkenne, Tournay, Deissler, Kittel, Kraus, itd.).

Iz analize psalma međutim možemo razabrati da u uvodnim recima (1—3) psalmista govori o pobjedonosnom slavlju nakon povratka i pozivlje izraelski narod da mu se svim srcem pridruži imajući pred očima značenje milosti oslobođenja. Yahweh je, naime, pokazao da uzima ponovno Izraela za svoj posebni narod i da ga je radi toga uzvisio ukoliko mu je dao da slavi pobjedu i izvrši osvetu nad svojim neprijateljima, nad Babiloncima i nad svim njihovim pomagačima. Za vrijeme posvećenja izraelski je narod morao istaknuti tu sjajnu pobjedu nad svojim neprijateljima i svečano zahvaliti Yahwehu na njoj. Stoga moramo i ovaj psalam ubrojiti među one psalme posvećenja koji iznose neku istinu usko povezanu sa samom činjenicom posvećenja.

Psalam možemo razdijeliti u dvije kitice i zaključak. U prvoj kitici (1—4) psalmista pozivlje svoje sunarodnjake da zahvale Yahwehu na milosti oslobođenja. U drugoj (5—9-a) iznosi pod kojim mu naročitim vidom ima zahvaliti na toj milosti. Ima mu zahvaliti radi pobjede i osvetničke kazne nad Babiloncima. U zaključku (9b) ističe sadašnju veliku slavu izraelskog naroda.

Red. 1—4

1) *Pjevajte Yahwehu novu pjesmu,*
hvalite ga u skupu miljenika:*

2. *Uz gozbe veličaj, Israele, svoga tvorca,*
sionski narode, priređuj svečanosti svome kralju:*
3. *Slavite njegovo ime u kolu,*
pjevajte mu uz udaranje u bubnjiće i sviranje
citare:*
4. *»Eto je po volji Jahwehu njegov narod,*
proslavio je smjerne štovatelje oslobođenjem!«*

1—2. »Pjevajte Jahwehu novu pjesmu, hvalite ga u skupu miljenika: Uz gozbe veličaj, Israele, svoga tvorca, sionski narode, priređuj svečanosti svome kralju.«¹

Obred je ustoličenja već izvršen i psalmista sada pozivlje israelski narod da pjesmama i svečanostima pozdravi ustoličenog Boga kojemu će se odsele jedinomu kao kralju među svim bogovima iskazivati štovanje u Jerusalemu i u Israelu. On će u slijedećim recima iznijeti u čemu se sastoji taj pozdrav i ujedno zašto se on mora upraviti Jahwehu.

3—4. »Slavite njegovo ime u kolu, pjevajte mu uz udaranje u bubnjiće i sviranje citare: »Eto je to po volji Jahwehu njegov narod, proslavio je smjerne štovatelje oslobođenjem.«

U 3. retku psalmista još uvijek pozivlje Israelce na pjevanje i na svečanosti, tj. na kolo uz pjesmu, udaranje u bubnjiće i sviranje na citari, i još uvijek uvodi u predmet i razlog pozdrava Jahwehu. A u 4. ga retku već stavlja u njihova usta: ponovno je imio i drag Jahwehu israelski narod i on ga je zato oslobodio od ropstva—uzdigao ga je i proslavio, kako će to potanje izraziti u slijedećim recima.

1. »Pjevajte Jahwehu novu pjesmu.« Već smo u ps. 95 (96). i istakli da izraz **nova pjesma** označuje psalam sastavljen poslije oslobođenja od ropstva. Tu smo također istakli da riječ **širū** (pjevajte) označuje pjevanje cijeloga naroda pod vodstvom izabраниh hramskih pjevača i da time ukazuje na masovno vjersko slavlje koje se moglo održati vrlo prikladno za vrijeme uspostavljanja javnog štovanja ili svečanosti pošvećenja.

»Miljenika.« U izvorniku imamo riječ **hasidim** koja označuje korisnike Jahwehove **hesed**, blagonaklonosti. — Izraz **skup miljenika** Duhm, Beathgen, i dr. podrazumijevaju o ogranku **Hasideja** iz doba Makabejaca.

»Uz gozbe veličaj.« U izvorniku imamo riječ **samah**, nama već dobro poznatu, koja izražava veselje žrtvenih gozbi uz veličanje Boga.

»Svoga tvorca.« Ove se riječi nemaju shvatiti u smislu da je Jahweh stvorio Israelce kao i sve ostale narode, nego u smislu da je Jahweh izravno uspostavio israelski narod kao svoju zasebnu narodnu skupinu i kao svoju posebnu državu, kao zajednicu puka Božjega.

Red 5—9a

5. »Eto mogu poigravati miljenici radi uzvišenja,*
oduševljeno klicati iz svojih domova!«
6. »Eto mogu imati veličanja Božja u svojim ustima,*
a dvosjekle mačeve u svojim rukama,«
7. »Da vrše osvetu nad poganskim narodima,*
da uzvrate inovjercima;«
8. »Da sputaju u lance njihove kraljeve,
u željezne okove njihove velikane*
9a. da izvrše nad njima preodređeni sud.«

5—6. »Eto mogu poigravati miljenici radi uzvišenja, i oduševljeno klicati iz svojih domova. Eto mogu imati veličanja Božja u svojim ustima, a dvosjekle mačeve u svojim rukama.«²

Israelci veličaju svoga Boga jer ih je u oslobođenju doveo do pobjede i do premoći nad njihovim neprijateljima (eto mogu poigravati miljenici radi uzvišenja); u nesmetanom posjedu Obećane zemlje (i radosno klicati iz svojih domova oni mogu ponovno pjevati zanosno moći koju je njihov Bog iskazao u njihovu korist (eto mogu imati veličanja Božja u svojim ustima), i na svoje veliko zadovoljstvo slaviti potpunu osvetu koju su izvršili nad Babiloncima i njihovim pomagačima koji su ih bili opustošili, podjarmili i odveli u ropstvo (a dvosjekle mačeve u svojim rukama). Bog je kaznio Babilonce preko Persijanaca radi toga što su digli svoju ruku na njegov narod i što su ga mislili uništiti, a Israelci mogu smatrati svojom osvetom onu koja je preko drugih izvršena nad neprijateljima.

7—9a. »Da vrše osvetu poganskim narodima, da uzvrate inovjercima; da sputaju u lance njihove kraljeve, u željezne okove njihove velikane; da izvrše nad njima preodređeni sud.«³

2. »Eto mogu poigravati ... eto mogu imati.« U izvorniku imamo oblik *yiqṭōl* poigravat će, imat će. I u našem jeziku ovaj futur može imati značenje koje smo mu dali u prevodu. Isp. Ges. — Kautsch, § 107; Jouon, Gram. de l'Hébr. Bibl. § 113 l.

»Radi uzvišenja.« U izvorniku imamo riječ *kābōd*, slava, veličina. Ona označuje slavu ili veličinu koju je israelški narod stekao u svojoj sjajnoj pobjedi nad neprijateljima, zapravo u njihovu posvemašnjem porazu.

»Iz svojih domova.« — Doslovno: »Iz svojih ložnica.« U kući se boravi, pa se ona označuje i kao stan. U njoj se i spava, pa se ona može označiti i kao mjesto spavanja. Isp. latinsku riječ *cubilia* koja znači zavičaj. — Mnogi moderni stručnjaci mijenjaju jednostavno *miškebôtām*, ložnice, u *miškenôtām*, stanovi.

3. »Da uzvrate inovjercima.« U izvorniku imamo riječ *tōkehōt* koja označuje optuživanje i predbacivanje na sudu. Psalmista je htio izraziti da će Israelci moći slobodno pozvati svoje neprijatelje na odgovornost da im vrate milo za drago. Radi se ne o predbacivanju riječima nego djelima, o uzvraćanju.

Poraz i poniženje neprijatelja opisani su tako jasnim crtama da ne trebaju nikakva tumačenja. Israelci su mogli priznati da je njihov povrijeđeni nacionalni ponos primio potpunu zadovoljštinu.

Red. 9b

9b. Slavan izgled imaju svi njegovi miljenici.⁴⁾

Israelcima mora biti jasno da njihov Bog hoće da oni imaju svoju zamjernu čast kad je odlučio da se mogu osvetiti svojim neprijateljima i slaviti na taj način svoju sjajnu pobjedu nad njima. U zaključku je psalmista htio naglasiti ovu istinu da stavi pred oči svojim sunarodnjacima kako ih je Yahweh zbilja uzvisio milošću oslobođenja i kako mu oni moraju za to biti jako zahvalni.

Psalam se može sasvim dobro prilagoditi gore spomenutom eshatološkom značenju kao i konkretnim povijesnim prilikama za vrijeme Ezdre i Nehemije ili Makabejaca. Ali će se ipak morati priznati da naša gore iznesena zamisao daje mnogo konkretniji i potpuniji smisao psalmu. Uvodni reci jasno govore o masovnom slavlju posvećenja hrama i proglašenja Yahweha kraljem. Drugi redak izričito kaže da slavlje mora ići Yahwehu koji je postao kraljem, tj. koji je ustoličen kao vrhovni Bog. A sav ostali dio psalma govori otvoreno o slavi koju je doživio Izabrani narod kad je nakon svoje potpune obnove mogao baciti svoj pogled na temeljito poražene neprijatelje. Ako sada hoćemo spojiti ova dva dijela, moramo logično pretpostaviti da je psalmista pozivao narod da slavi svog nakon povratka ustoličenog Boga radi tolike milosti.

Kad moli psalam, vjernik može ići s mišlju na konačni poraz protivnika vjere i Boga koji će također jednog dana biti pun slave i koji će utješiti vjernike za sve pretrpljene uvrede i poniženja i dati im potpunu zadovoljštinu u pogledu njihovih neprijatelja, bilo da se oni svojevolumjno pokore i obrate, bilo da budu silom pokoreni i kažnjeni. No, u svom će kršćanskom duhu on uvijek radije moliti za prvo. — Za alegorično značenje psalma isp. O. P. Vlašić o. c. IV 245s.

4. »Slavan izgled imaju svi njegovi miljenici.« LXX su preveli: »Slava ova je svima njegovim miljenicima.« Oni su nadodali riječ ova da bi označili jasno da se radi o slavi koja proizilazi iz pobjede i osvete nad neprijateljima o kojima se govori u predašnjim recima.

Psalam se sastoji od dva jednaka dijela, svaki sa po dva distiha, tj. sastoji se od dvije kitice, 1—4 i 5—9a. Druga kitica ima suviše 9a poluredak. U današnjem MT on sačinjava s poluretkom 9b zaključni redak. To zahtijeva i broj slogova i akcenata. Ali bi se u razdiobi moralo dati prednost logičnoj misli i 9a pripojiti 8. retku a 9b ostaviti kao zaključak. U ovom bi slučaju 8. redak bio proširen a 9. skraćen. To ne bi bilo ništa naročito u psalmističkoj pjesmi, naročito ne ondje gdje se radi o zaključku. Nije teško prepoznati strukturu distiha u recima 3—4 ako se uzme u obzir da uvodni redak (3) i početak pozdrava (4) mogu sačinjavati jednu srodnu pjesničku misaonu cjelinu. Svi reci, osim zaključka, imaju sinonimni paralelizam.

o. Ivan ŠTAMBUK

TKO JE SREDIŠTE U »KNJIZI O BOŽJEM NARODU?

Držali smo velikim probitkom što je u suvremenoj katehezi vraćen Bog u središte katehizacije. Znademo da je kroz posljednjih par stoljeća pod uplivom racionalizma i tadanje politike kršćanski nauk postao pretežno antropocentričan. Trebalo je isticati moral kao podlogu za međusobne odnose među ljudima, pa i kao oslon za narodno i državno opće dobro.

Suvremena katehetska struja, posebno ona koja se naziva kerigmatička, dovela nas je natrag u teocentrizam. Ali neki sadanji teolozi i pastoralisti, misleći da će time Crkvu vratiti svijetu u duhu Koncila, uvadaju, kao što u svoju teologiju, tako i u katehizaciju novu vrst antropocentrizma. Tipičan je radi te svoje tendencije novi holandski katekizam za odrasle (koji ima i negativnih strana). I kad se u njemu isprave neke manjkavosti, predviđa se da će mu ostati takva tendencija. (Tako E. Franchini, »Il regno-attualità catt.« br. 144/17, Bologna 1967, str. 376.)

Kateheti i dušobrižnici trebaju znati za tu modernu antropocentričnu tendenciju kod nekih teologa, kojima drugi teolozi predbacuju da im je teologija preveć naturalistička i racionalistička.

Mi ovdje ne ulazimo u njihove diskusije. Prihvaćamo i usvajamo napredak u teologiji i posebno u biblijskoj egzegi, a time se još više povezujemo uz Boga i Crkvu. Govorimo o narodu, ali o »Božjem narodu«. Tu je čovjek, antropos — ali centar, središte nije čovjek, nego Bog.